

بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ کل کشور

۳۹. نقش مدیریت و توسعه روستایی و عشایری

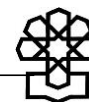
معاونت پژوهش‌های زیربنایی و امور تولیدی
دفتر: مطالعات زیربنایی

کد موضوعی: ۲۵۰
شماره مسلسل: ۱۴۷۱۲
بهمن‌ماه ۱۳۹۴

به نام خدا

فهرست مطالب

۱	چکیده
۲	مقدمه
۲	روش‌شناسی تحلیل لایحه بودجه سال ۱۳۹۵
۳	یافته‌ها
۴	۱. تصویر کلی برنامه‌ها و طرح‌های مدیریت و توسعه روستایی و عشایری در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵
۸	۲. ارقام و آمار تفصیلی اعتبارات برنامه‌ها و طرح‌های مدیریت و توسعه روستایی و عشایری در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵
۱۴	۳. بنیاد مسکن انقلاب اسلامی
۱۴	۴. تحلیل ترکیب لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ در زمینه مدیریت و توسعه روستایی و عشایری
۱۵	نتیجه‌گیری
۱۹	پیشنهادها
۲۰	یادداشت‌ها
۲۲	منابع و مأخذ

بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ کل کشور بخش مدیریت و توسعه روستایی و عشایری ۳۹

چکیده

لایحه بودجه سال ۱۳۹۵، همانند لوایح بودجه سال‌های گذشته، نحوه هزینه‌کرد منابع دولت در طول یک سال را مشخص می‌کند. بودجه‌های سنواتی ابزار لازم برای تحقق اهداف برنامه‌های توسعه به شمار می‌روند و لذا از این نظر بررسی و تحلیل آنها مهم است. بررسی اعتبارات توسعه و مدیریت روستایی و عشایری در لایحه حاکی از آن است که اعتبارات مربوطه کماکان دچار چالش‌های جدی است. سهم پایین ۴/۴۳ درصدی توسعه روستایی و عشایری از کل مصارف عمومی دولت، ترکیب نامتعادل اعتبارات و غلبه رویکرد کالبدی - فیزیکی - خدماتی، عدم توجه مناسب و کافی به تقویت تولید و کسب‌وکار روستایی و عشایری، پراکندگی طرح‌ها و برنامه‌های مربوطه در فصول مختلف و ردیف‌های متفرقه، فقدان سازوکار اجرایی و برنامه‌ریزی مناسب برای هزینه‌کرد اثربخش اعتبارات مرتبط با اشتغال روستایی و عشایری، عدم تعیین سهم نواحی روستایی و عشایری از برنامه‌ها و طرح‌های کلی مانند کمک‌های فنی و اعتباری به صنایع کوچک و متوسط، عدم تعیین اهداف قابل اندازه‌گیری در برخی ردیف‌های عمده، از جمله چالش‌های مذکور به شمار می‌رود. برای مثال، مشخص نیست که این بودجه قرار است چند بنگاه اقتصادی روستایی را ایجاد یا تقویت کند و شاخص‌هایی مانند ارزش‌افزوده و فقر نواحی روستایی و عشایری به چه میزانی خواهد رسید. بررسی‌ها حاکی از آن است که در مجموع، اعتبارات در نظر گرفته شده برای مدیریت و توسعه روستایی و عشایری در جداول لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۴، رشد ۱۴/۸ درصدی داشته است. در ماده واحد قانون بودجه سال ۱۳۹۴، منابع قابل توجهی برای طرح‌های روستایی، از جمله قیر رایگان برای راه‌های روستایی، پانصد میلیون (۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰) دلار به صورت تسهیلات برای آب شرب روستایی و حداقل هشت درصد (۸٪) از اعتبارات عمرانی استان‌ها برای اجرای طرح‌های هادی روستاها دیده شده بود که در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ حذف شده است. تحلیل اجزای مختلف اعتبارات روستایی و عشایری در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵، کماکان حاکی از فقدان انضباط مالی از منظر اولویت‌بندی مصارف منابع محدود است. این در حالی است که اعتبارات مذکور باید بر اساس راهبرد توسعه پایدار روستایی مشخص و در چارچوب سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی تخصیص یابند و باید به ابعاد مختلف توسعه روستایی، به صورت متناسب و متوازن توجه شود؛ نه اینکه اغلب اعتبارات به طرح‌های فیزیکی - کالبدی هدایت شود.

مقدمه

توسعه روستایی نقش بسیار مهمی در تحقق عدالت اجتماعی و الگوی اسلامی - ایرانی پیشرفت و عدالت دارد. بنیانگذار کبیر انقلاب اسلامی، امام خمینی (ره) تأکید خاصی بر حفظ روستاها و کشاورزی و رونق آنها داشته و یکی از ایرادهای جدی رژیم شاه را همین موضوع عنوان کرده‌اند. برای نمونه حضرت امام، می‌فرمایند:

«مسئولیت ما امروز زیاد است و باید خودمان مملکت‌مان را آباد کنیم ... مسئله کشاورزی در کشور ما در رأس امور است ... مملکت از نظر منابع طبیعی، همه چیزش خوب است. آب و زمین خوب دارد و مردمش آگاه [بوده] و در فکر کشاورزی هستند و دولت باید آنها را تشویق و تقویت بنماید و امکانات لازم را در اختیار آنها بگذارد» (صحیفه امام، ج ۱۷، ص ۱۳۰). همچنین تأکید ایشان بر تأمین شرایط زندگی کشاورزان کشور هم‌سطح با سایر مردم (ساکنان شهرها) حکایت از آن دارد که نظر ایشان بر حفظ و تقویت جمعیت روستایی و عدم سوگیری به سمت توسعه شهرنشینی بوده است. «برنامه ما این است که کشاورزی کشور، با تأمین شرایط زندگی دهقانان، هم‌سطح سایر مردم کشور، به حدی برسد که کلیه نیازهای داخلی را برآورده سازد...» (صحیفه امام، جلد ۴، ص ۳۳۵).

بودجه‌های سنواتی کشور به‌مثابه برنامه یک‌ساله دولت از اهمیت اساسی در تحقق اهداف برنامه توسعه و سند چشم‌انداز برخوردارند. بودجه سال ۱۳۹۵ باید مبتنی بر الزامات اقتصاد مقاومتی، خروج از رکود و غلبه بر تورم باشد. رشد متوازن نواحی شهری و روستایی و کاهش فاصله توسعه‌یافتگی آنها، شکل‌گیری بنگاه‌های دانش‌بنیان و متکی بر مردم، تسهیل فضای کسب‌وکار، تقویت معارف قرآنی و اهل بیت علیهم‌السلام و ترویج سبک مدیریت جهادی از مسائل اساسی و دغدغه‌هایی هستند که در سیاست‌های کلان نظام منعکس شده است و لایحه باید پاسخ مناسبی برای آن داشته باشد.

در این گزارش، ابتدا تصویر کلی و ارقام تفصیلی اعتبارات مدیریت و توسعه روستایی و عشایری در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ و تغییرات آنها در مقایسه با قانون بودجه سال ۱۳۹۴ بررسی شده است. همچنین ترکیب اعتبارات سال ۱۳۹۵، به منظور تعیین میزان توازن بودجه و توجه کافی آن به ابعاد توسعه روستایی و عشایری، تحلیل شده و پیشنهادهایی ارائه شده است.

روش‌شناسی تحلیل لایحه بودجه سال ۱۳۹۵

به‌طور کلی ارزیابی برنامه‌های مرتبط با مدیریت و توسعه روستایی و عشایری کشور در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵، به مانند سال‌های پیشین، به‌دلیل ساختار بخشی و پراکنده حاکم بر نظام برنامه‌ریزی و مدیریت روستایی، با دشواری فراوانی مواجه است؛ زیرا توسعه روستایی و عشایری کشور فاقد نهاد کارآمد

برنامه‌ریزی، نظارت و راهبری و فصل مشخص است و در نتیجه، برنامه‌ها و طرح‌های مربوطه، در قالب فصول مختلف از جمله «توسعه و خدمات شهری، روستایی و عشایری»، «بیمه‌های اجتماعی»، «بهداشت» و «انرژی» و نیز ردیف‌های متفرقه پراکنده شده‌اند و وزارتخانه‌ها و نهادهای گوناگونی عهده‌دار این تکالیف و وظایف هستند.

لازم به ذکر است که لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ به جای امور چهارگانه بودجه‌های سال‌های پیشین، دارای امور ده‌گانه است. به بیان دیگر، امور چهارگانه به امور ده‌گانه مبدل شده‌اند و تنها امور مسکن و عمران شهری و روستایی به‌طور مشخص دارای عنوان روستایی است. این امور شامل فصل‌های «مسکن»، «توسعه و خدمات شهری، روستایی و عشایری»، «آب و فاضلاب» و «تحقیق و توسعه در امور مسکن و عمران شهری و روستایی» است. علاوه‌بر مشکل پراکندگی برنامه‌ها و متولیان، برخی از برنامه‌ها و طرح‌های فصول مربوطه در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵، بین نواحی شهری و روستایی مشترک بوده و لذا تفکیک بین بودجه‌های شهری و روستایی آنها غیرممکن است. بنابراین طرح‌ها و برنامه‌هایی که به‌طور مشترک برای نواحی شهری و روستایی ارائه شده بودند و امکان تفکیک شهری - روستایی آنها وجود نداشت از محاسبات حذف شدند. «بیمه رایگان روستاییان و شهرهای زیر بیست هزار نفر»، «ارتقا و بهبود بهره‌وری، تثبیت و افزایش سهم صادراتی و بازاریابی‌های داخلی و خارجی فرش دستباف»، «برنامه پایش پساب شهری، روستایی و صنعتی»، «برنامه توسعه خدمات ارتباطات و فناوری اطلاعات و خدمات دولت الکترونیکی روستاها و مناطق کمتر توسعه‌یافته»، «حمایت از فعالیتهای فرهنگی، هنری و دینی در روستاها و مناطق محروم» و «تأمین مسکن محرومین سراسر کشور» از مهمترین این موارد بودند. در مطالعه کنونی، اعتبارات مربوط به کلیه برنامه‌ها و طرح‌های مختص روستایی و عشایری، از بخش‌های مختلف لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ و قانون بودجه سال ۱۳۹۴ استخراج شد. اعتبارات مدیریت و توسعه روستایی و عشایری مندرج در ردیف‌های متفرقه نیز در محاسبات مد نظر قرار گرفت. البته لازم به‌ذکر است که اعتبارات فصل کشاورزی و منابع طبیعی و نیز اعتبارات طرح‌ها و برنامه‌های مرتبط با کشاورزی مانند بازار محصولات کشاورزی که در فصول دیگر آورده شده بودند، به‌دلیل انتشار گزارش مستقل در خصوص آنها، در این محاسبات مد نظر قرار نگرفتند.

یافته‌ها

در بخش یافته‌ها، ابتدا تصویر کلی اعتبارات توسعه روستایی و عشایری در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ بررسی و در مرحله بعد، آمار و ارقام تفصیلی اعتبارات برنامه‌ها و طرح‌های مربوطه ارائه می‌شود. سپس تغییرات این اعتبارات نسبت به ارقام مصوب قانون بودجه سال ۱۳۹۴ بررسی می‌گردد. در نهایت، ترکیب لایحه بودجه در زمینه مدیریت و توسعه روستایی و عشایری ترسیم می‌شود.

۱. تصویر کلی برنامه‌ها و طرح‌های مدیریت و توسعه روستایی و عشایری در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵

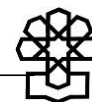
۱-۱. احکام ماده واحده لایحه سال ۱۳۹۵

تحلیل محتوای احکام ماده واحده لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ نشان می‌دهد، بجز یک مورد منبع جدیدی برای توسعه روستایی و عشایری در مقایسه با ماده واحده قانون بودجه سال ۱۳۹۴ دیده نشده است، مضاف بر اینکه برخی از منابع قابل توجه در قانون بودجه سال ۱۳۹۴ از لایحه حذف شده‌اند.

بر اساس بند «ج» تبصره «۶»، وزارت نیرو از طریق شرکت‌های آبفای شهری سراسر کشور مکلف شده است علاوه بر دریافت نرخ آب بهای شهری، به ازای هر متر مکعب فروش آب شرب مبلغ یکصد و پنجاه (۱۵۰) ریال از مشترکان آب دریافت و به خزانه‌داری کل کشور واریز نماید. صددرصد (۱۰۰٪) وجوه دریافتی تا سقف هفتصد میلیارد (۷۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال از محل حساب مذکور صرفاً جهت آبرسانی شرب روستایی اختصاص می‌یابد. اعتبار مذکور براساس شاخص کمبود آب شرب سالم بین استان‌های کشور در مقاطع سه ماهه از طریق شرکت مهندسی آب و فاضلاب کشور توزیع می‌شود تا پس از مبادله موافقتنامه بین سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان‌ها و شرکت‌های آب و فاضلاب روستایی استان‌ها هزینه شود. وجوه فوق مشمول مالیات نمی‌شود. لازم به ذکر است که مشابه این بند در ماده واحده قانون بودجه سال ۱۳۹۴ نیز وجود دارد.

همچنین طبق بند «ه» تبصره «۶»، وزارت نیرو موظف است، علاوه بر دریافت بهای برق به ازای هر کیلو وات ساعت برق فروخته شده، مبلغ سی (۳۰) ریال به‌عنوان عوارض برق در قبوض مربوطه درج و از مشترکان برق از جمله باغ‌شهرها و خانه‌های اطراف روستاها و شهرها به استثنای مشترکان خانگی روستایی و چاه‌های کشاورزی دریافت نماید. وجوه حاصله به حساب خاصی نزد خزانه‌داری کل کشور واریز می‌شود و حداکثر تا سقف هفت هزار میلیارد (۷,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال صرفاً بابت حمایت از توسعه و نگهداری شبکه‌های برق روستایی و تولید برق تجدیدپذیر و پاک، توسط شرکت توانیر هزینه می‌شود. در این بند سهم روستاها قابل احصا نمی‌باشد. به مانند حکم قبلی، مشابه این بند در ماده واحده قانون بودجه سال ۱۳۹۴ نیز وجود دارد.

بند «و» تبصره «۶» هم به وزارت کشور (سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌ها) اجازه داده است در سال ۱۳۹۵ بیست درصد (۲۰٪) از وجوه تبصره «۲» ماده «۳۹» قانون مالیات بر ارزش افزوده، معادل هفت هزار میلیارد (۷,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال که در اختیار آن وزارتخانه قرار می‌گیرد را برای کمک و تأمین ماشین‌آلات خدماتی و عمرانی شهرهای زیر یکصد هزار نفر جمعیت و روستاها به نسبت هفتاد درصد (۷۰٪) و سی درصد (۳۰٪) هزینه کند. مشابه این بند نیز در ماده واحده قانون بودجه سال ۱۳۹۴ وجود دارد.

از سوی دیگر، بند «ز» تبصره مذکور، به منظور توسعه حمل و نقل عمومی و بهبود مدیریت پسماندهای عادی به وزارت کشور (سازمان شهرداری‌ها و دهیارهای کشور) اجازه داده است تا بیست درصد (۲۰٪) عوارض سهم شهرداری‌ها و دهیاری‌ها از محل بند «الف» ماده (۳۸) قانون مالیات بر ارزش افزوده را پس از واریز آن توسط سازمان امور مالیاتی به حساب تمرکز وجوه وزارت کشور صرف موارد مذکور نماید. این حکم در قانون بودجه سال ۱۳۹۴ وجود نداشته است.

البته بررسی‌ها حاکی از آن است که در قانون بودجه سال ۱۳۹۴، منابعی به شرح زیر برای عمران روستایی در نظر گرفته شده بود که از لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ حذف شده‌اند:

۱. شانزده هزار میلیارد (۱۶,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال از محل اخذ یکصدوسی (۱۳۰) ریال به ازای مصرف هر مترمکعب گاز طبیعی علاوه بر دریافت نرخ گاز به منظور احداث تأسیسات و خطوط لوله گازرسانی به شهرها و روستاها با اولویت مناطق سردسیر، نفت‌خیز، گازخیز و استان‌هایی با برخورداری از گاز کمتر از متوسط کشور؛

۲. تأمین دو میلیون تن قیر رایگان تا سقف بیست و چهار هزار میلیارد (۲۴,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال روکش آسفالت، آسفالت راه‌های روستایی فاقد آسفالت و معابر روستاها و بهسازی روستاها و شهرهای با جمعیت زیر بیست هزار نفر به نسبت هشتاد درصد (۸۰٪) در اختیار شرکت‌های تابعه ذیربط وزارت راه و شهرسازی و بیست درصد (۲۰٪) در اختیار بنیاد مسکن انقلاب اسلامی؛

شواهد حاکی از آن است که این منبع، تحول مناسبی را در خصوص تأمین نیاز راه‌های روستایی ایجاد کرده است؛ هرچند سازوکار اجرایی هزینه‌کرد اعتبارات مذکور به نحوی است که امکان سوءاستفاده و کاربرد مواد با کیفیت پایین در توسعه راه‌های روستایی به جای قیر با کیفیت وجود دارد. لذا در صورت درج این حکم در بودجه سال ۱۳۹۵، باید ابزارهای نظارتی مناسبی اندیشیده شود.

۳. اختصاص معادل ریالی مبلغ پانصد میلیون (۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰) دلار به صورت تسهیلات از محل صندوق توسعه ملی به منظور آبرسانی به روستاها. لازم به ذکر است که منابع این بند تا نیمه بهمن‌ماه ۱۳۹۴ تخصیص نداشته است؛

۴. حداقل هشت درصد (۸٪) از اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای هر استان به اجرای طرح‌های هادی روستایی؛

البته در خصوص این حکم، لازم به ذکر است که رویکرد غالب طرح‌های هادی روستایی، فیزیکی-کالبدی بوده و بهتر است در راستای اقتصاد مقاومتی، این منابع به طرح‌های توسعه اقتصادی روستاها با سازوکار اجرایی مناسب تخصیص یابد.

۵. اختصاص معادل ۱۰ درصد از منابع جزء «۴» بند «ب» تبصره «۲۰» ماده واحده به طرح توانمندسازی مهارتی روستاییان و ساکنان مناطق کمتر توسعه یافته و اقشار محروم با رویکرد اشتغال پایدار؛

هرچند بررسی‌ها حاکی از آن است که تاکنون، منابع بند فوق یک درصد هم تخصیص نداشته است. ۶. مکلف نمودن دولت به پرداخت حق سهم بیمه کارفرمایی کلیه کارگزاران و پیمانکاران مخابرات روستایی به تاریخ قبل از واگذاری شرکت مخابرات ایران به بخش خصوصی از محل مازاد درآمد ردیف ۱۴۹۱۰۰ مندرج در پیوست شماره ۲.

۲-۱. امور مسکن و عمران شهری و روستایی

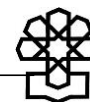
در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵، امور مسکن و عمران شهری و روستایی، مهمترین بخشی است که به مباحث عمران روستایی و عشایری پرداخته است. در این بخش، عمده طرح‌های روستایی و عشایری در فصل توسعه و خدمات شهری، روستایی و عشایری آورده شده‌اند. حال در ابتدا اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای این امور مورد بررسی و تحلیل قرار گرفته و سپس اعتبارات هزینه‌ای آن مطرح می‌شود.

۲-۱-۱. طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای امور مسکن و عمران شهری و روستایی

الف) طرح‌های تملک دارایی سرمایه‌ای ملی

امور مسکن و عمران شهری و روستایی در بخش ملی، در مجموع دارای ۴ فصل و ۹ برنامه است. بررسی‌ها نشان می‌دهد به مانند سال‌های پیشین، هیچ طرحی در رابطه با برخی از برنامه‌های ملی این فصل در خصوص نواحی روستایی و عشایری دیده نمی‌شود و این برنامه‌ها صرفاً عنوان روستایی را یدک می‌کشند. برای مثال طرح‌های برنامه «حمل و نقل شهری و روستایی» صرفاً مربوط به تقویت قطار شهری کلان‌شهرها بوده و حتی برنامه چندانی برای حمل و نقل شهرهای کوچک و متوسط نیز ندارد. البته طرحی تحت عنوان «کمک به توسعه و نوسازی ناوگان حمل و نقل عمومی» در این برنامه قید شده است که هدف آن، از رده خارج کردن خودروهای فرسوده، خرید و نوسازی اتوبوس و مینی‌بوس (متوسط ۵۰ درصد سهم دولت) و خودروهای عمومی کوچک است. پیگیری‌های به عمل آمده از وزارت کشور نشان می‌دهد که همه اعتبارات طرح اخیر، صرفاً در نواحی شهری مصرف می‌شود. در برنامه «ارائه خدمات آب شهری و روستایی»، به مانند سال ۱۳۹۴، طرحی تحت عنوان «تکمیل مجتمع‌های آبرسانی اولویت‌دار روستایی» در نظر گرفته شده است. طبق پیش‌بینی، براساس این طرح، تعداد ۹۲۴ مجتمع با اعتباری بالغ بر ۴۳۷۵۱ میلیارد ریال تا سال ۱۳۹۹ تکمیل خواهد شد. جالب اینکه بر اساس قانون بودجه سال ۱۳۹۴، همین تعداد مجتمع با اعتباری بالغ بر ۲۳۱۹۱ میلیارد ریال تا سال ۱۳۹۸ باید راه‌اندازی می‌شد.

همچنین در برنامه ملی «ارائه خدمات شهری و روستایی»، هیچ طرحی در خصوص نواحی روستایی دیده نمی‌شود. البته در طرح ملی «تجهیز و ساماندهی آتش‌نشانی و خدمات ایمنی و نجات» که مربوط به

سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌هاست، تعدادی سکونتگاه روستایی نیز در زمره اهداف این طرح قرار دارد؛ ولی به دلیل عدم ذکر آمار جداگانه مربوط به نواحی شهری و روستایی، عملاً امکان تعیین بودجه در نظر گرفته شده برای روستاها وجود ندارد و لذا از محاسبات این مطالعه حذف شد.

برنامه «ساماندهی عشایر»، شامل دو طرح «مطالعات جامع و عملیات اجرایی ساماندهی عشایر» و «تعمیرات اساسی و تأمین تجهیزات و ماشین‌آلات» است. از بین ۶ طرح ملی مربوط به برنامه «توسعه تأسیسات فاضلاب و بازچرخانی آب»، دو طرح متعلق به نواحی روستایی است. از سوی دیگر، برنامه «ساماندهی کالبدی شهری و روستایی» سه طرح ملی شامل «بهسازی بافت باارزش روستایی»، «طرح جامع بهسازی مسکن روستایی» و «اجرای طرح‌های هادی و مطالعه سطح‌بندی روستایی» است که توسط بنیاد مسکن انقلاب اسلامی اجرا می‌شود. فصل «تحقیق و توسعه در امور مسکن و عمران شهری و روستایی» نیز تنها دارای یک طرح تحت عنوان «مطالعات جامع توسعه کالبدی روستاها» است.

به طور کلی، امور مسکن و عمران شهری و روستایی، دارای ۴۵ طرح تملک دارایی سرمایه‌ای ملی است که از این میان، تنها ۹ طرح به طور مشخص به نواحی روستایی و عشایری اختصاص دارد و می‌تواند در بسترسازی برای توسعه و عمران روستایی و عشایری مؤثر باشد. البته تأمل در این ۹ طرح، حاکی از آن است که سوگیری آنها به سمت فعالیت‌های فیزیکی - کالبدی - خدماتی می‌باشد و طرح اساسی در زمینه توسعه اشتغال روستایی و کاهش روند مهاجرت و معکوس‌سازی آن دیده نمی‌شود. این در حالی است که عنوان فصل «توسعه و خدمات شهری، روستایی و عشایری» شامل واژه توسعه نیز است و توسعه صرفاً شامل ابعاد فیزیکی-کالبدی نیست.

ب) طرح‌های تملک دارایی سرمایه‌ای استانی ویژه

در این قسمت به مانند سال‌های پیشین، تنها یک طرح تحت عنوان «جلوگیری از آلودگی منابع تأمین‌کننده آب شرب تهران از طریق دفع بهداشتی فاضلاب روستاهای استان تهران» به نواحی روستایی اختصاص دارد که فلسفه وجودی آن نیز، تأمین آب شرب بهداشتی برای تهران است.

۲-۲-۱. برنامه‌های هزینه‌ای روستایی - عشایری امور مسکن و عمران شهری و روستایی

در فصل مسکن و عمران شهری، روستایی و عشایری لایحه بودجه سال ۱۳۹۵، برنامه هزینه‌ای چندانی ویژه روستاها و مناطق عشایری وجود ندارد. تنها، برنامه ساماندهی عشایر علاوه بر اعتبارات تملک دارایی، اعتبارات هزینه‌ای نیز دارد. از سوی دیگر، اعتبارات اختصاصی روستایی برنامه «ارائه خدمات شهری و روستایی» قابل احصا نیست.

۳-۱. سایر برنامه‌ها و طرح‌های مدیریت و توسعه روستایی و عشایری

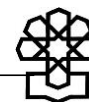
از آنجایی که توسعه روستایی، متولی یکپارچه و جامعی ندارد و فعالیت‌های مربوط به آن در فصول و در

ذیل وظایف دستگاه‌های اجرایی مختلف پراکنده شده است؛ لذا در این گزارش، فصول دیگر و کلیه نهادهای مرتبط نیز مورد توجه قرار گرفتند. از جمله مهمترین موارد سایر برنامه‌ها و طرح‌های مدیریت و توسعه روستایی و عشایری در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵، می‌توان به اعتبارات «صندوق بیمه اجتماعی کشاورزان، روستاییان و عشایر»، «ردیف‌های متفرقه مربوط به توسعه و مدیریت روستایی و عشایری»، «حمایت از فعالیت‌های فرهنگی، هنری و دینی در روستاها و مناطق عشایری»، «برنامه ارائه خدمات بهداشت روستایی»، «طرح تجهیز مدارس عشایری»، «طرح احداث و تجهیز زمین‌های ورزشی روستایی»، «طرح گازرسانی به روستاهای کشور»، «تأمین یک وعده غذای گرم روستامهدها»، «پوشش بیمه اجتماعی زنان سرپرست خانوار روستایی»، «کمک به بهسازی و مقاوم‌سازی مسکن مددجویان روستایی»، «راهبری ارائه خدمات مالی خرد زنان روستایی»، «توسعه بهداشت محیط در روستا» اشاره کرد. لازم به ذکر است که برنامه «توسعه و نگهداری راه‌های روستایی» که در ذیل فصل حمل‌ونقل لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ آمده است، در قانون بودجه سال ۱۳۹۴ وجود نداشت.

ردیف‌های متفرقه مربوط به توسعه و مدیریت روستایی و عشایری، خود شامل طرح‌های مختلف هستند که از جمله مهمترین آنها می‌توان به توسعه ورزش همگانی روستایی؛ کمک به توسعه زیربنای روستایی، تکمیل مجتمع‌های آبرسانی و زیرساخت‌های نواحی صنعتی و کمک‌های فنی و اعتباری به توسعه اشتغال روستایی (مربوط به معاونت توسعه روستایی و مناطق محروم کشور)؛ ارتقای توانمندی فنی-تجهیزاتی دفاتر ارتباطات و فناوری اطلاعات روستایی در استان‌های کشور؛ کمک‌زبان شرکت‌های آب و فاضلاب روستایی؛ پرداخت به دهیاری‌ها؛ توسعه و تکمیل راه‌های روستایی و یارانه سود تسهیلات مسکن روستایی اشاره کرد. حال در ادامه به‌طور کلی، مجموع اعتبارات (تملک دارایی سرمایه‌ای و هزینه‌ای) کلیه طرح‌ها و برنامه‌های مرتبط با مدیریت و توسعه روستایی و عشایری به‌صورت تفصیلی ارائه می‌شود.

۲. ارقام و آمار تفصیلی اعتبارات برنامه‌ها و طرح‌های مدیریت و توسعه روستایی و عشایری در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵

به‌طور کلی، مجموع اعتبارات قابل احصای مدیریت و توسعه روستایی و عشایری در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵، مبلغ ۱۱۸,۳۴۱,۴۳۴ میلیون ریال، معادل ۱۱۸,۳۴ میلیارد تومان است که ۳۲/۵ درصد آن تملک دارایی سرمایه‌ای و ۶۷/۵ درصد آن از نوع هزینه‌ای به‌شمار می‌رود (جدول ۱). با توجه به مجموع کل مصارف بودجه عمومی دولت در لایحه که ۲۶۷,۳۸۵ میلیارد تومان است، سهم اعتبارات مدیریت و توسعه روستایی و عشایری، از کل مصارف بودجه عمومی دولت، ۴/۴۳ درصد می‌باشد. اعتبارات

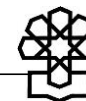
در نظر گرفته شده برای مدیریت و توسعه روستایی و عشایری در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۴، رشد ۱۴/۸۴ درصدی داشته است و سهم آن از کل مصارف بودجه عمومی دولت، از ۴/۳۶ درصد به ۴/۴۳ درصد رسیده است.

به طور کلی، همان طور که در جدول ۱ مشخص است، در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵، در مقایسه با قانون بودجه سال ۱۳۹۴، اعتبارات قابل احصای توسعه آموزش و پرورش روستایی و عشایری حدود ۲۸ برابر، اعتبارات طرح جلوگیری از آلودگی منابع تأمین کننده آب شرب تهران از طریق دفع بهداشتی فاضلاب روستاهای استان تهران، ۱۷ برابر و اعتبارات طرح احداث و تجهیز زمین های ورزشی روستایی ۲/۵ برابر رشد داشته است. پس از ردیف های مذکور، طرح جامع بهسازی مسکن روستایی با حدود ۲۵ درصد و برنامه خدمات سلامت روستاییان با حدود ۲۳ درصد به ترتیب بیشترین رشد را به خود اختصاص داده اند. هر چند اعتباراتی برای اشتغال روستایی و عشایری در قانون بودجه سال ۱۳۹۴ و لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ دیده شده است، ولی همان طور که در توضیحات ذیل جدول ۱ ارائه شده است، مهمترین بخش اعتبارات کمک به توسعه اشتغال روستایی، ردیف متفرقه «وجوه اداره شده جهت اشتغال زایی مشروط به اختصاص دو برابر مبلغ توسط بانک کشاورزی یا صندوق کارآفرینی امید به صورت تسهیلات با نرخ سود حداکثر ۱۰ درصد» است. در این خصوص سه موضوع مطرح است. اول اینکه این ردیف در صورت تأمین دو برابری اعتبار مذکور از سوی بانک کشاورزی یا صندوق کارآفرینی امید تأمین خواهد شد و لذا تحقق آن چندان مشخص نیست. دوم اینکه دو نهاد مذکور، با وجود تلاش های زیاد خود، سازوکار متناسبی برای استفاده بهینه از اعتبارات مذکور، در راستای تقویت کارآفرینی روستایی و عشایری ندارند و لذا اثربخشی این منابع در توسعه بنگاه های کوچک و متوسط روستایی و عشایری پربازده محل تردید است. تا زمانی که نظام تأمین مالی متناسب با بنگاه های کوچک و متوسط شکل نگیرد، اثربخشی اعتبارات مربوطه کاهش خواهد یافت. سوم اینکه مشخص نیست با این مقدار اعتبارات قرار است چند نفر آموزش حرفه ای ببینند و چند بنگاه اقتصادی راه اندازی یا تقویت شود.

لازم به ذکر است که در قانون بودجه سال ۱۳۹۴، دولت ملزم شده است که ۱۰ درصد از منابع جز «۴» بند «ب» تبصره «۲۰» ماده واحده (معادل ۱۳۰ میلیارد تومان) را به طرح توانمندسازی مهارتی روستاییان و ساکنان مناطق کمتر توسعه یافته و اقشار محروم با رویکرد اشتغال پایدار اختصاص دهد که تا نیمه بهمن ماه ۱۳۹۴، یک ریال آن هم تخصیص نیافته است.

از سوی دیگر، توسعه بهداشت محیط در روستا (حدود ۹۹ درصد)، طرح گازرسانی به روستاهای کشور (حدود ۸۸ درصد)، اجرای طرح هادی روستایی (۷۷/۵ درصد) و توسعه راه روستایی (۵۶/۵ درصد)، به ترتیب بیشترین کاهش را در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۴ تجربه کرده اند. لازم به ذکر است که اغلب کاهش اعتبارات اجرای طرح هادی روستایی، به دلیل حذف ۸ درصد اعتبارات تملک دارایی سرمایه ای در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ است. البته تخصیص ۸ درصد مذکور به

طرحی که اجرای آن عمدتاً بر اساس رویکردهای شهری و تکنوکراتیک به فعالیت‌های کالبدی مانند خیابان‌کشی و جدول‌گذاری در روستاها می‌پردازد و عدم تخصیص منابع مناسب به فعالیت‌های اقتصادی-فرهنگی، با سیاست‌های اقتصاد مقاومتی و انضباط مالی و اولویت‌بندی مصارف سازگاری چندانی ندارد. از سوی دیگر، بخش عمده‌ای از کاهش اعتبارات راه روستایی، به دلیل عدم تخصیص قیر رایگان به راه روستایی در لایحه مذکور می‌باشد. همچنین بررسی‌ها حاکی از آن است که «حمایت از فعالیت‌های فرهنگی، هنری و دینی در روستاها و مناطق محروم» در قانون بودجه سال ۱۳۹۴ وجود نداشت و جدیداً در لایحه، مد نظر قرار گرفته است. هرچند این امر یک اقدام مثبت به شمار می‌رود، ولی به دلیل مشخص نبودن سهم دقیق روستاها و مناطق عشایری از این اعتبارات، در مطالعه حاضر این ردیف وارد محاسبات نشد. به طور کلی، بخش مهمی از اعتبارات توسعه و مدیریت روستایی و عشایری در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵، در ردیف‌های متفرقه مربوط به توسعه روستایی و عشایری درج شده است (جدول ۲) که این امر، نظارت بر هزینه‌کرد آنها را دچار چالش می‌کند.

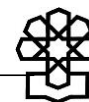
جدول ۱. اعتبارات تخصیص یافته به مدیریت و توسعه روستایی و عشایری به تفکیک برنامه و طرح در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ و قانون بودجه سال ۱۳۹۴ (میلیون ریال)

برنامه و طرح	هزینه‌ای		تملك دارایی سرمایه‌ای		مجموع	
	قانون بودجه سال ۱۳۹۴	لایحه بودجه سال ۱۳۹۵	قانون بودجه سال ۱۳۹۴	لایحه بودجه سال ۱۳۹۵	قانون بودجه سال ۱۳۹۴	لایحه بودجه سال ۱۳۹۵
برنامه خدمات سلامت روستاییان ^(۱)	۳۴,۳۴۳,۹۱۳	۴۲,۱۳۸,۸۰۵	۰	۱۰۸,۲۶۳	۳۴,۳۴۳,۹۱۳	۴۲,۲۴۷,۰۶۸
برنامه ساماندهی عشایر ^(۲)	۴۰۶,۳۹۵	۵۱۵,۶۲۶	۱,۰۵۹,۱۶۳	۱,۲۶۱,۴۶۶	۱,۴۶۵,۵۵۸	۱,۷۷۷,۰۹۲
تأمین یک وعده غذای گرم روستامهدا	۵۴۰,۰۰۰	۵۵۰,۰۰۰	۰	۰	۵۴۰,۰۰۰	۵۵۰,۰۰۰
طرح ایجاد تأسیسات فاضلاب روستاهای دارای اولویت	۰	۰	۳۴۱,۰۰۰	۳۴۰,۰۰۰	۳۴۱,۰۰۰	۳۴۰,۰۰۰
طرح ایجاد تأسیسات فاضلاب روستاهای دارای اولویت-وامی	۰	۰	۱۷۶,۰۰۰	۱۰۰,۰۰۰	۱۷۶,۰۰۰	۱۰۰,۰۰۰
طرح جامع بهسازی مسکن روستایی	۰	۰	۳۹۳,۰۰۰	۴۹۱,۰۰۰	۳۹۳,۰۰۰	۴۹۱,۰۰۰
طرح بهسازی بافت با ارزش روستایی	۰	۰	۳۷۹,۰۰۰	۳۶۰,۰۰۰	۳۷۹,۰۰۰	۳۶۰,۰۰۰
طرح مطالعات جامع توسعه کالبدی روستاها	۰	۰	۱۱,۰۰۰	۱۱,۰۰۰	۱۱,۰۰۰	۱۱,۰۰۰
طرح احداث و تجهیز زمین‌های ورزشی روستایی	۰	۰	۶۰,۰۰۰	۱۵۰,۰۰۰	۶۰,۰۰۰	۱۵۰,۰۰۰
طرح گازرسانی به روستاهای کشور	۰	۰	۱۷۰,۰۰۰	۲۰,۰۰۰	۱۷۰,۰۰۰	۲۰,۰۰۰
توسعه راه روستایی ^(۳)	۰	۱۳,۰۰۰	۱۶,۲۵۰,۰۰۰	۷,۰۶۱,۴۴۵	۱۶,۲۵۰,۰۰۰	۷,۰۷۴,۴۴۵
طرح جلوگیری از آلودگی منابع تأمین‌کننده تأمین آب شرب تهران از طریق دفع بهداشتی فاضلاب روستاهای استان تهران	۰	۰	۵,۰۰۰	۸۵,۰۰۰	۵,۰۰۰	۸۵,۰۰۰
صندوق بیمه اجتماعی روستاییان و عشایر	۳,۶۰۰,۰۰۰	۴,۱۰۰,۰۰۰	۰	۰	۳,۶۰۰,۰۰۰	۴,۱۰۰,۰۰۰
پوشش بیمه اجتماعی زنان سرپرست خانوار روستایی ^(۴)	۶۰,۰۰۰	۵۱,۲۰۰	۰	۰	۶۰,۰۰۰	۵۱,۲۰۰
دهیاری‌ها	۴۸۰,۰۰۰	۴۸۰,۰۰۰	۳,۳۸۰,۰۰۰	۳,۳۸۰,۰۰۰	۳,۸۶۰,۰۰۰	۳,۸۶۰,۰۰۰

برنامه و طرح	هزینه‌های		تملك دارایی سرمایه‌ای		مجموع	
	قانون بودجه سال ۱۳۹۴	لایحه بودجه سال ۱۳۹۵	قانون بودجه سال ۱۳۹۴	لایحه بودجه سال ۱۳۹۵	قانون بودجه سال ۱۳۹۴	لایحه بودجه سال ۱۳۹۵
اعتبارات ردیف‌های متفرقه مربوط به توسعه روستایی	۱,۴۳۳,۸۵۰	۱,۳۹۸,۹۵۲	۱۷,۶۵۳,۰۰۰	۱۳,۷۲۰,۰۰۰	۱۹,۰۸۶,۸۵۰	۱۵,۱۱۸,۹۵۲
اجرای طرح هادی روستایی ^(۵)	۰	۰	۱۱,۱۲۶,۵۱۴	۲,۵۰۰,۰۰۰	۱۱,۱۲۶,۵۱۴	۲,۵۰۰,۰۰۰
آب آشامیدنی روستایی (تکمیل مجتمع های آبرسانی اولویت‌دار روستایی)	۰	۰	۴,۳۹۱,۰۰۰	۴,۲۰۶,۳۷۹	۴,۳۹۱,۰۰۰	۴,۲۰۶,۳۷۹
خرید آمبولانس برای مراکز بهداشتی-درمانی روستایی فاقد آمبولانس با اولویت مناطق محروم (آمار ۱۳۹۲-۱۳۹۰ عملکرد است)	۰	۰	۱۰۰,۰۰۰	۱۰۰,۰۰۰	۱۰۰,۰۰۰	۱۰۰,۰۰۰
توسعه بهداشت محیط در روستا	۹۷,۱۴۳	۱,۰۳۵	۰	۰	۹۷,۱۴۳	۱,۰۳۵
کمک به توسعه اشتغال روستایی ^(۶)	۱,۳۱۵,۰۰۰	۵۰,۰۰۰	۳,۵۰۰,۰۰۰	۴,۵۰۰,۰۰۰	۴,۸۱۵,۰۰۰	۴,۵۵۰,۰۰۰
کمک به بهسازی و مقاوم‌سازی مسکن مددجویان روستایی	۷۱۰,۰۰۰	۷۱۰,۰۰۰	۰	۰	۷۱۰,۰۰۰	۷۱۰,۰۰۰
توسعه آموزش و پرورش روستایی و عشایری ^(۷)	۱,۰۴۱,۰۰۰	۲۹,۹۰۰,۶۰۰	۲۷,۶۶۳	۳۷,۶۶۳	۱,۰۶۸,۶۶۳	۲۹,۹۳۸,۲۶۳
مجموع	۴۴,۰۲۷,۳۰۱	۷۹,۹۰۹,۲۱۸	۵۹,۰۲۲,۳۴۰	۳۸,۴۳۲,۲۱۶	۱۰۳,۰۴۹,۶۴۱	۱۱۸,۳۴۱,۴۳۴

مآخذ: یافته‌های تحقیق برپایه داده‌های قانون بودجه سال ۱۳۹۴ و لایحه بودجه سال ۱۳۹۵.

یادداشت: به دلیل آغاز طرح یا برنامه در لایحه سال ۱۳۹۵ امکان مقایسه با سال قبل وجود ندارد. سایر یادداشت‌های این جدول، به علت حجم بالا، به انتهای گزارش منتقل شده است.

– اعتبارات متفرقه

بررسی اعتبارات متفرقه مربوط به توسعه روستایی و عشایری در لایحه سال ۱۳۹۵ حاکی از آن است که یارانه سود تسهیلات مسکن روستایی؛ ارتقای توانمندی فنی - تجهیزاتی دفاتر ارتباطات و فناوری اطلاعات روستایی؛ وجوه اداره شده جهت اشتغال‌زایی به صورت تسهیلات؛ تکمیل طرح‌های هادی روستایی بالای ۱۰۰ خانوار، تکمیل طرح‌های آبرسانی روستایی بالای ۲۰ خانوار، آسفالت راه‌های روستایی بالای ۵۰ خانوار و احداث و تکمیل ورزشگاه‌های روستایی کمک‌زبان شرکت‌های آب و فاضلاب روستایی؛ سرویس ایاب و ذهاب دانش‌آموزان مناطق روستایی و کمک به توسعه زیربناهای روستایی، تکمیل مجتمع‌های آبرسانی و زیرساخت‌های نواحی صنعتی و کمک‌های فنی و اعتباری به توسعه اشتغال روستایی از جمله مهمترین موارد بوده‌اند (جدول ۲). البته شواهد حاکی از آن است که ۱۰,۰۰۰ میلیارد ریال اعتبار «تکمیل طرح‌های هادی روستایی بالای ۱۰۰ خانوار، تکمیل طرح‌های آبرسانی روستایی بالای ۲۰ خانوار، آسفالت راه‌های روستایی بالای ۵۰ خانوار و احداث و تکمیل ورزشگاه‌های روستایی» هیچ تخصیصی در سال ۱۳۹۴ نداشته است.

به‌طور کلی، اعتبارات متفرقه توسعه روستایی و عشایری در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵، نسبت به اعتبارات قانون بودجه سال ۱۳۹۴، ۲۰/۸ درصد کاهش داشته است. البته لازم به ذکر است که هرچند اعتبارات سرویس ایاب و ذهاب دانش‌آموزان مناطق روستایی، توسعه و تکمیل راه‌های روستایی و وجوه اداره شده جهت اشتغال‌زایی به صورت تسهیلات در زمره ردیف‌های متفرقه در قانون بودجه سال ۱۳۹۴ و لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ آمده‌اند (جدول ۲)؛ ولی در این گزارش، اعتبارات مذکور به ترتیب با اعتبارات ردیف‌های توسعه آموزش و پرورش روستایی و عشایری، توسعه راه روستایی و کمک به توسعه اشتغال روستایی مندرج در جدول ۱ ادغام شدند تا تصویر بهتری از سهم اجزای مختلف در اعتبارات مدیریت و توسعه روستایی و عشایری به دست آید.

جدول ۲. برآورد اعتبارات متفرقه مربوط به توسعه روستایی و عشایری در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵

(میلیون ریال)

ردیف	هزینه‌ای	تملك دارایی سرمایه‌ای	مجموع
یارانه سود تسهیلات مسکن روستایی	۰	۲۰۰,۰۰۰	۲۰۰,۰۰۰
کمک‌زبان شرکت‌های آب و فاضلاب روستایی	۱,۳۰۰,۰۰۰	۰	۱,۳۰۰,۰۰۰
سرویس ایاب و ذهاب دانش‌آموزان مناطق روستایی	۵۹۶,۲۰۰	۰	۵۹۶,۲۰۰
معاونت توسعه روستایی و مناطق محروم کشور- کمک به توسعه زیربناهای روستایی، تکمیل مجتمع‌های آبرسانی و زیرساخت‌های نواحی صنعتی و کمک‌های فنی و اعتباری به توسعه اشتغال روستایی	۰	۲,۵۰۰,۰۰۰	۲,۵۰۰,۰۰۰
توسعه ورزش همگانی روستایی ^(۸)	۶۷,۴۹۶	۰	۶۷,۴۹۶
وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات - ارتقای توانمندی فنی - تجهیزاتی	۰	۱,۰۰۰,۰۰۰	۱,۰۰۰,۰۰۰

مجموع	تملك دارایی سرمایه‌ای	هزینه‌ای	ردیف
			دفاتر ارتباطات و فناوری اطلاعات روستایی در استان‌های کشور
۶,۰۰۰,۰۰۰	۶,۰۰۰,۰۰۰	۰	توسعه و تکمیل راه‌های روستایی
۴,۵۰۰,۰۰۰	۴,۵۰۰,۰۰۰	۰	وجوه اداره شده جهت اشتغال‌زایی به‌صورت تسهیلات
۱۰,۰۰۰,۰۰۰	۱۰,۰۰۰,۰۰۰	۰	تکمیل طرح‌های هادی روستایی بالای ۱۰۰ خانوار، تکمیل طرح‌های آبرسانی روستایی بالای ۲۰ خانوار، آسفالت راه‌های روستایی بالای ۵۰ خانوار و احداث و تکمیل ورزشگاه‌های روستایی
۲۶,۱۶۳,۶۹۶	۲۴,۲۰۰,۰۰۰	۱,۹۶۳,۶۹۶	مجموع

مأخذ: یافته‌های تحقیق برپایه داده‌های لایحه بودجه سال ۱۳۹۵.

۳. بنیاد مسکن انقلاب اسلامی

در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵، اعتبارات بنیاد مسکن انقلاب اسلامی ۳,۶۶۵,۰۰۰ میلیون ریال عنوان شده است، درحالی که بررسی دقیق‌تر حاکی از آن است که سرجمع واقعی اعتبارات این بنیاد ۶,۱۸۹,۰۰۰ میلیون ریال است (جدول ۳). طرح‌های هادی روستایی، تأمین مسکن محرومین، حساب ۱۰۰ امام (ره) و طرح جامع بهسازی مسکن روستایی به‌ترتیب بیشترین اعتبارات بنیاد مسکن را تشکیل می‌دهند.

جدول ۳. اعتبارات بنیاد مسکن انقلاب اسلامی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵

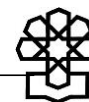
(میلیون ریال)

مجموع	تملك دارایی	هزینه‌ای	طرح
۲,۵۰۰,۰۰۰	۲,۵۰۰,۰۰۰	۰	طرح‌های هادی روستایی
۲۰۰,۰۰۰	۲۰۰,۰۰۰	۰	یارانه سود تسهیلات مسکن روستایی
۲,۳۲۴,۰۰۰	۲,۰۰۰,۰۰۰	۳۲۴,۰۰۰	تأمین مسکن محرومین، حساب ۱۰۰ امام (ره)
۲۸۰,۰۰۰	۲۸۰,۰۰۰	۰	برنامه حمایت از تأمین مسکن محرومان و گروه‌های کم درآمد
۰	۰	۰	برنامه راهبری طرح کالبدی روستایی
۴۹۱,۰۰۰	۴۹۱,۰۰۰	۰	طرح جامع بهسازی مسکن روستایی
۱۱,۰۰۰	۱۱,۰۰۰	۰	مطالعات جامع توسعه کالبدی روستاها
۳۶۰,۰۰۰	۳۶۰,۰۰۰	۰	بهسازی بافت باارزش روستایی
۲۳,۰۰۰	۰	۲۳,۰۰۰	بنیاد مسکن انقلاب اسلامی- پژوهشکده سوانح طبیعی
۶,۱۸۹,۰۰۰	۵,۸۴۲,۰۰۰	۳۴۷,۰۰۰	مجموع

مأخذ: همان.

۴. تحلیل ترکیب لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ در زمینه مدیریت و توسعه روستایی و عشایری

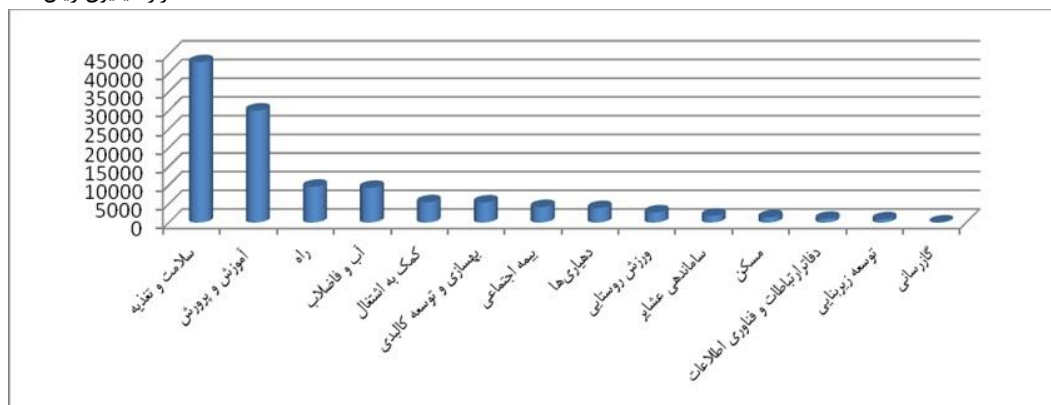
در بخش دیگری از این مطالعه، اعتبارات تخصیص‌یافته به مدیریت و توسعه روستایی و عشایری، براساس سنخیت طرح‌ها و برنامه‌ها به ۱۴ گروه تقسیم شد تا تصویر روشن‌تر و بهتری از ترکیب لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ و نحوه توزیع ۱۱۸۳۴۱ میلیارد ریال در بین اجزای مختلف به‌دست آید. همچنین به‌منظور

تحلیل جامع‌تر و دقیق‌تر ترکیب بودجه مدیریت و توسعه روستایی و عشایری لایحه، اعتبارات ردیف‌های متفرقه، در بین گروه‌های ۱۴ گانه مربوطه، بر مبنای سنخیت توزیع شد. در این راستا اعتبارات در نظر گرفته شده برای معاونت توسعه روستایی و مناطق محروم کشور در خصوص کمک به توسعه زیربنای روستایی، تکمیل مجتمع‌های آبرسانی و زیرساخت‌های نواحی صنعتی و کمک‌های فنی و اعتباری به توسعه اشتغال روستایی، در بین سه گروه اشتغال (۳۵ درصد معادل ۸۷۷۰۳۵/۲۵ میلیون ریال)، آب و فاضلاب (۳۰ درصد معادل ۷۵۱۷۴۴/۵ میلیون ریال) و توسعه زیربنایی (۳۵ درصد معادل ۸۷۷۰۳۵/۲۵ میلیون ریال) توزیع گردید. همچنین اعتبارات تکمیل طرح‌های هادی روستایی بالای ۱۰۰ خانوار، تکمیل طرح‌های آبرسانی روستایی بالای ۲۰ خانوار، آسفالت راه‌های روستایی بالای ۵۰ خانوار و احداث و تکمیل ورزشگاه‌های روستایی به نسبت ۲۵ درصد بین چهار گروه بهسازی و توسعه کالبدی، آب و فاضلاب، راه و ورزش روستایی تقسیم شد. لازم به ذکر است که گروه «بهسازی و توسعه کالبدی» شامل اجرای طرح هادی، بهسازی بافت باارزش روستایی و مطالعات جامع توسعه کالبدی روستاها است. همان‌طور که در نمودار زیر مشاهده می‌شود، دو گروه سلامت و تغذیه و آموزش و پرورش، بیشترین اعتبارات توسعه و مدیریت روستایی و عشایری را به خود اختصاص داده‌اند. اشتغال در رتبه پنجم و گازرسانی در پایین‌ترین رتبه از نظر اعتبارات قرار دارند.

نمودار ۱. ترکیب اعتبارات مدیریت و توسعه روستایی و عشایری در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵

(هزار میلیون ریال)

مأخذ: یافته‌های تحقیق برپایه داده‌های لایحه بودجه سال ۱۳۹۵.

نتیجه‌گیری

مجموع اعتبارات مدیریت و توسعه روستایی و عشایری قابل احصا در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵، برابر با ۱۱۸۳۴۱ میلیارد ریال است که نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۴، رشد ۱۴/۸۴ درصدی داشته است. از نکات مثبت لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ در خصوص روستاها و مناطق عشایری، می‌توان به اختصاص

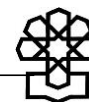
طرح مشخصی برای فعالیت‌های فرهنگی در این مناطق اشاره کرد؛ هرچند سهم روستاها و مناطق عشایری مشخص نیست. به‌طور کلی، ۳۲/۵ درصد اعتبارات مدیریت و توسعه روستایی و عشایری در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵، تملک دارایی سرمایه‌ای و ۶۷/۵ درصد آن از نوع هزینه‌ای به‌شمار می‌رود. لذا می‌توان اظهار داشت، بودجه عمرانی مدیریت و توسعه روستایی و عشایری سهم بسیار پایین‌تری نسبت به اعتبارات هزینه‌ای آن داشته و این امر می‌تواند تقویت زیرساخت‌های مناسب نواحی روستایی و عشایری را دچار مشکل سازد.

سهم اعتبارات مدیریت و توسعه روستایی و عشایری از کل بودجه عمومی دولت، ۴/۴۳

درصد می‌باشد. این میزان در مقایسه با سهم حدود ۲۸/۵ درصدی روستاها و مناطق عشایری از جمعیت کشور، بسیار اندک است. توازن بودجه و رشد متوازن نواحی شهری و روستایی و کاهش فاصله توسعه‌یافتگی آنها از مسائل اساسی و دغدغه‌های مندرج در سیاست‌های کلی نظام است که با این سهم ۴/۴۳ درصدی قابل تحقق نیست. با توجه به عدم توازن شهری-روستایی، باید براساس نگاه کل‌نگر، نظام‌مند و فرآیندی، اعتبارات عمومی روستایی و عشایری رشد قابل توجهی با محوریت توسعه بنگاه‌های کوچک و متوسط پیدا کنند تا شکاف روستا - شهری برطرف شود و مهاجرت معکوس شکل بگیرد.

بررسی برنامه‌های امور مسکن و عمران شهری و روستایی لایحه بودجه سال ۱۳۹۵، حاکی از آن است که برخی از برنامه‌ها با وجود اینکه در عنوان آنها واژه روستایی دیده می‌شود، هیچ طرحی درخصوص نواحی روستایی ندارند. برای مثال، طرح‌های برنامه «حمل‌ونقل شهری و روستایی» صرفاً مربوط به تقویت قطار شهری کلان‌شهرها بوده و حتی برنامه‌چندانی برای حمل‌ونقل شهرهای کوچک و متوسط نیز ندارد. همچنین سهم نواحی روستایی از برنامه کمک‌های فنی صنایع کوچک و متوسط و آموزش‌های کارآفرینی و فنی‌و حرفه‌ای مشخص نیست. به‌طور کلی، طرح اساسی در زمینه توسعه اشتغال روستایی و کاهش روند مهاجرت و معکوس‌سازی آن دیده نمی‌شود.

اعتباراتی که برای اشتغال روستایی در قالب وجوه اداره شده و ارائه خدمات مالی خرد زنان روستایی دیده شده است، دارای هدف کمی روشنی نیستند. همچنین مشخص نیست که چه میزان از اعتبارات «کمک به توسعه زیربنای روستایی، تکمیل مجتمع‌های آبرسانی و زیرساخت‌های نواحی صنعتی و کمک‌های فنی و اعتباری به توسعه اشتغال روستایی» به اشتغال روستایی اختصاص خواهد یافت؛ منجر به توسعه چند بنگاه کوچک و متوسط خواهد شد و تأثیر آن بر فقر و ارزش‌افزوده روستایی چه خواهد بود؟ کما اینکه شواهد حاکی از آن است که به‌دلیل فقدان سازوکار اجرایی مناسب (به‌خصوص برای سرمایه‌گذاری خطرپذیر در روستاها و مناطق عشایری) اعتبارات مذکور در بودجه سال ۱۳۹۴، تخصیص و اثربخشی چندانی نداشته است. باید اظهار داشت تا زمانی که نظام تأمین مالی متناسب با بنگاه‌های کوچک و متوسط روستایی و عشایری شکل نگیرد، اعتبارات مذکور در توسعه کارآفرینی روستایی و عشایری اثربخشی چندانی نخواهد

داشت. البته با وجود این، همان‌طور که نمودار ۱ نشان داد، اشتغال روستایی و عشایری در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ به مانند سال‌های پیشین، سهم اندکی از اعتبارات مدیریت و توسعه روستایی و عشایری داشته است و جهت‌گیری غالب آن، فعالیت‌های فیزیکی-کالبدی-خدماتی بوده است.

چالش دیگر اعتبارات مدیریت و توسعه روستایی و عشایری در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵، عدم تفکیک لازم بین مصارف یک منبع اعتباری است. برای مثال، اعتبار ۱۰,۰۰۰ میلیارد ریال هم‌زمان برای چهار نوع مصرف شامل تکمیل طرح‌های هادی روستایی بالای ۱۰۰ خانوار، تکمیل طرح‌های آبرسانی روستایی بالای ۲۰ خانوار، آسفالت راه‌های روستایی بالای ۵۰ خانوار و احداث و تکمیل ورزشگاه‌های روستایی دیده شده است و سهم هر کدام از آنها مشخص نیست. اعتبارات اختصاص یافته به معاونت توسعه روستایی معاون اول رئیس‌جمهور نیز چنین وضعیتی دارد.

بنابراین به مانند سال‌های گذشته، عدم شفافیت و فقدان نظارت‌پذیری کافی، یکی از چالش‌های اساسی اعتبارات روستایی و عشایری در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ به شمار می‌رود. برای مثال، با وجود این که همین دو ردیف اشاره شده در پاراگراف فوق، به‌تنهایی ۱۲۵۰۶ میلیارد ریال را شامل می‌شوند، ولی فاقد هرگونه هدف کمی هستند. در حقیقت، مشکل اساسی که اثربخشی این اعتبارات را با تردید جدی مواجه می‌کند، عدم تعیین هدف مشخص و قابل اندازه‌گیری برای اعتبارات مذکور است که نظارت بر عملکرد نهادهای ذیربط را دشوار می‌کند.

تحلیل اجزای اعتبارات مدیریت و توسعه روستایی و عشایری نشان می‌دهد، رویکرد اساسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۵، به مانند سال‌های پیشین، از نوع خدماتی، فیزیکی و کالبدی است و تقویت کسب‌وکارها و تولید روستایی مورد توجه مناسب و اساسی قرار نگرفته‌اند. برعکس، آنچنان که در جدول ۴ مشخص است، از بین ۱۷ تکلیف برنامه‌ای احصا شده در خصوص توسعه روستایی و عشایری کشور در قانون برنامه پنجم توسعه، ۹ تکلیف به‌طور مشخص و مستقیم بر بهبود کسب‌وکارهای روستایی تأکید داشته و بجز تکلیف ورزش روستایی، بقیه تکالیف نیز به نوعی با توسعه اقتصادی روستایی و عشایری در ارتباط است. تنها دو تکلیف از ۱۷ تکلیف به موضوع توسعه کالبدی و مسکن روستایی تصریح کرده است. لذا می‌توان اظهار داشت که جهت‌گیری اصلی برنامه پنجم نسبت به توسعه روستایی، رویکرد اقتصادی و نه کالبدی-فیزیکی بوده است. بررسی وضعیت اجرایی این تکالیف در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ حاکی از آن است که تقریباً تکالیف مرتبط با کسب‌وکارهای روستایی یا اصلاً ردیف اعتباری ندارند، یا فاقد اعتبار مشخص هستند و یا سازوکار مناسب و نظارت‌پذیر و متولی توانمند ندارند (جدول ۴). فاقد اعتبار مشخص، به این مفهوم است که هرچند تکالیف مربوطه، اعتبارات قابل احصایی ندارند، ولی در لایحه ردیف‌های کلی وجود دارند که می‌توان سهم روستانشینان از آن را مشخص ساخت.

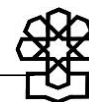
جدول ۴. میزان عملیاتی شدن تکالیف برنامه پنجم در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵

کد	ماده	تکلیف	وضعیت اجرایی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵
۱	بند «ب» ماده (۱۹۴)	حمایت از صنایع روستایی، از جمله صنایع دستی روستایی	فاقد اعتبار مشخص
۲	بند «ب» ماده (۱۹۴)	توسعه خوشه‌های صنعتی - کشاورزی کوچک	فاقد اعتبار مشخص
۳	بند «ب» ماده (۱۹۴)	توسعه بازارهای محلی	فاقد اعتبار مشخص
۴	بند «ب» ماده (۱۹۴) و ماده (۱۱)	گردشگری روستایی	فاقد اعتبار
۵	بند «ج» ماده (۸۰) و ماده (۲۳۰)	گسترش کسب و کار خانگی و مشاغل از راه دور	فاقد اعتبار مشخص
۶	ماده (۳۹)	توانمندسازی اجتماعی اقشار آسیب پذیر	فاقد اعتبار مشخص
۷	بند «و» ماده (۱۹۴)	آموزش فنی و حرفه‌ای مستمر روستائیان	فاقد اعتبار مشخص
۸	بندهای «ز» و «ک» ماده (۱۹۴)	ساماندهی و استقرار فعالیت‌های کارآفرینی و اشتغال‌زای کوچک و متوسط و توسعه اشتغال خانوارهای روستایی و عشایری	اعتبار مشخص
۹	بند «م» ماده (۱۹۴)	سرمایه‌گذاری مشترک با بخش‌های غیردولتی به منظور توسعه مناطق روستایی و جوان‌سازی بافت جمعیتی مناطق روستایی و عشایری	فاقد اعتبار
۱۰	بند «ف» ماده (۱۹۴)	تهیه طرح‌های هادی روستایی و تعیین محدوده روستاها	اعتبار مشخص
۱۱	بند «ه» ماده (۱۹۴)	بهسازی، نوسازی، بازسازی و ایمن‌سازی ساختار کالبدی محیط و مسکن روستایی	اعتبار مشخص
۱۲	بند «ط» ماده (۱۹۴) و ماده (۲۳۲)	احداث شبکه راه‌های روستایی و عشایری	اعتبار مشخص
۱۳	بند «ط» ماده (۱۹۴) و ماده (۲۳۲)	ترمیم و نگهداری شبکه راه‌های روستایی و عشایری	اعتبار مشخص
۱۴	بند «ط» ماده (۱۹۴) و ماده (۲۳۲)	ایمن‌سازی شبکه راه‌های روستایی و عشایری	اعتبار مشخص
۱۵	ماده (۲۳۲)	ساماندهی حمل و نقل بار و مسافر روستاها	فاقد اعتبار
۱۶	بند «س» ماده (۱۹۴)	تعمیم و گسترش بیمه روستایی	اعتبار مشخص
۱۷	بند «ع» ماده (۱۹۴)	پیش‌بینی مکان‌های ورزشی برای جامعه روستایی	اعتبار مشخص

مأخذ: قانون برنامه پنجم توسعه و لایحه بودجه سال ۱۳۹۵.

در نهایت باید اظهار داشت که با توجه به الزامات اقتصاد مقاومتی، نحوه استفاده از منابع باید به نحوی باشد که حداکثر بازدهی و دستاوردها در زمینه رشد و عدالت را به ارمغان آورد. در شرایطی که توسعه و عمران روستاها از یک بودجه محدودی برخوردار است، احداث خیابان، جدول، فضای سبز و از این قبیل که در برخی از موارد منجر به از بین رفتن بافت و هویت روستایی می‌شود، واقعاً از چه ضرورتی در روستاها برخوردار است و تا چه میزان می‌تواند منجر به بهبود تورم، درآمد روستائیان، کاهش فقر و بهبود کیفیت معیشت روستائیان و عشایر شود؟

در حال حاضر، نظام بودجه‌ریزی توسعه و مدیریت روستایی و عشایری کشور، بر اساس اولویت‌ها و

نیازهای واقعی این مناطق انجام نمی‌شود و کاملاً به صورت عرضه‌محور و معمولاً مبتنی بر قدرت چانه‌زنی دستگاه‌های اجرایی صورت می‌گیرد و نسبتی با چشم‌انداز و راهبردهای توسعه پایدار روستایی ندارد. این در حالی است که بودجه توسعه و مدیریت روستایی و عشایری باید در چارچوب سند جامع توسعه پایدار روستایی، صرف طرح‌های مشخص در ابعاد اقتصادی، اجتماعی و محیط زیستی شود. برای نمونه، باید روشن باشد که در سال ۱۳۹۵، اشتغال و ارزش افزوده نواحی روستایی و یا جذب سرمایه در این نواحی، چه رشدی باید داشته باشد و چه مجموعه برنامه‌ها و طرح‌هایی، سیاستگذاران و برنامه‌ریزان را در اسرع وقت و ضمن رعایت ملاحظات محیط‌زیستی، به اهداف توسعه روستایی و عشایری خواهد رساند. در اختیار قرار دادن اعتبارات بدون تعیین اهداف کمی، امکان هرگونه قضاوت در خصوص موفقیت نهاد متولی را از بین می‌برد و در فرآیند توسعه روستایی اختلال ایجاد می‌کند.

پیشنهادها

۱. به منظور ایجاد شفافیت، انسجام، پیوستگی و حصول دقت در اعتبارات توسعه و مدیریت روستایی و عشایری و نیز تدوین جامع طرح و برنامه‌های توسعه روستایی و عشایری، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور باید کلیه اعتبارات مربوط به مدیریت و توسعه روستایی و عشایری را تحت پیوستی با عنوان «توسعه روستایی و عشایری پایدار» تنظیم و ارائه نماید. همچنین باید در کلیه موارد، اهداف کمی تعیین شوند.
۲. اختصاص شفاف بخش قابل توجهی از اعتبارات «کمک به توسعه زیربنای روستایی و...» به توسعه زیرساخت‌های کارآفرینی روستایی، با هدفگذاری مشخص و هزینه‌کرد آن از طریق دستگاه‌های اجرایی مرتبط به‌ویژه وزارت جهاد کشاورزی. زیرا معاونت توسعه روستایی و مناطق محروم کشور، فاقد دفاتر منطقه‌ای و محلی و بدنه کافی برای هزینه‌کرد بهینه منابع در سطح میدانی و نظارت مؤثر بر آن است. پیشنهاد می‌شود به منظور استفاده بهینه و بهره‌ور از اعتبارات کارآفرینی، تبصره‌ای الحاق شود که برپایه آن، اعتبارات مذکور به آن دسته از طرح‌های اشتغال‌زایی اختصاص یابد که طرح تجاری آنها توسط کارشناسان مجرب و صاحب صلاحیت تهیه شده و با نظارت و مدیریت علمی آنها در قالب زنجیره ارزش به بهره‌برداری برسند و حداقل ۵۱ درصد سهام بنگاه‌های تشکیل شده به ساکنان محلی تعلق بگیرد.
۳. ساماندهی حمل بار و مسافر روستایی، در بهبود عدالت اجتماعی و کاهش شکاف شهری - روستایی مؤثر است. از آنجایی که این موضوع در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ به‌طور روشن مد نظر قرار نگرفته است مطلوب است که نمایندگان محترم نحوه توجه دولت به موضوع در لایحه را مورد بررسی قرار دهند و آن را مطالبه کنند.
۴. اصلاح اولویت‌بندی اعتبارات عمرانی مدیریت و توسعه روستایی و عشایری با رویکرد توسعه اشتغال و درآمدزایی و توسعه فرهنگی.

در این راستا، اختصاص بخش عمده‌ای از اعتبارات دهیاری‌ها به توسعه کارآفرینی و تقویت تولید در نواحی روستایی، نقش عمده‌ای در تحقق اقتصاد مقاومتی می‌تواند داشته باشد.

۵. سهم ۴/۴۳ درصدی اعتبارات نواحی روستایی و عشایری از کل اعتبارات لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ نمی‌تواند نقش چندانی در کاهش مهاجرت ایفا نماید. لذا اعتبارات این حوزه، باید با تأکید بر تقویت گردشگری روستایی و کشاورزی، صنایع دستی، کسب‌وکارهای خانگی، فرآوری پسماندهای خانگی و کشاورزی و تولید انرژی پاک، بازیابی شود.

۶. توجه به افزایش سرمایه دولت در صندوق مادر تخصصی حمایت از توسعه سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی و شرکت مادر تخصصی مدیریت منابع آب ایران به منظور تأمین سهام صندوق و شرکت در مشارکت‌های موضوع آیین‌نامه اجرایی بند «م» ماده (۱۹۴) قانون برنامه پنجم توسعه.

طبق ماده (۶) آیین‌نامه اجرایی این بند که در ۱۳۹۱/۷/۲ به تصویب هیئت وزیران رسید، معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی موظف شده است با هماهنگی وزارتخانه‌های جهاد کشاورزی و نیرو هرساله صرفاً از سرجمع اعتبارات آن دستگاه‌ها پس از بررسی و تأیید فهرست طرح‌های اولویت‌دار موضوع این آیین‌نامه، در قالب مبادله موافقتنامه، سهمی را در چارچوب ردیف بودجه‌ای مصوب به‌عنوان «افزایش سرمایه دولت در صندوق و شرکت به‌منظور تأمین سهام صندوق و شرکت در مشارکت‌های موضوع این آیین‌نامه» به دستگاه‌های اجرایی اختصاص دهد تا صرف سرمایه‌گذاری خطرپذیر کشاورزی و منابع آب شود.

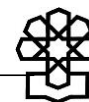
۷. با توجه به اینکه، ساماندهی حمل‌ونقل بار و مسافر روستاها، گردشگری روستایی و توسعه بازارهای محلی، از تکالیف قانون برنامه پنجم توسعه به شمار می‌روند که در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ مد نظر قرار نگرفته است، لذا شایسته است، نمایندگان محترم راهبرد و برنامه دولت در این خصوص را پیگیری و مطالبه نمایند.

یادداشت‌ها

یادداشت ۱. در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵، ردیفی تحت عنوان برنامه خدمات سلامت روستاییان وجود نداشت و اعتبارات مندرج در ردیف مربوطه در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵، متعلق به برنامه ارائه خدمات بهداشت روستایی است.

یادداشت ۲. طرح تأمین تجهیزات و ماشین‌آلات سازمان امور عشایری از قانون بودجه سال ۱۳۹۴ به بعد در قالب اعتبارات برنامه ساماندهی عشایر آمده است.

یادداشت ۳. اعتبارات راه روستایی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ شامل برنامه توسعه و نگهداری راه‌های روستایی به شماره ۱۳۰۳۰۱۱ به میزان ۱۰۷۴۴۴۵ میلیون ریال و توسعه و تکمیل راه‌های روستایی به

شماره ۵۵۰۰۰۰-۵۰ جدول ۹ متفرقه به میزان ۶۰۰۰۰۰۰ ریال است. اعتبار تملک دارایی ملی مصوب سال ۱۳۹۴ شامل مجموع ۵۵۰۰۰۰۰ (توسعه و تکمیل راه های روستایی) + ۹۶۰۰۰۰۰ (با فرض اختصاص ۴۰ درصد از اعتبارات بند «ی» تبصره «۲» قانون بودجه سال ۱۳۹۴ به راه روستایی) است. **یادداشت ۴.** اعتبارات پوشش بیمه اجتماعی زنان سرپرست خانوار روستایی متعلق به «وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی-کمک به ارتقای خدمات رفاه اجتماعی اقشار خاص» و «برنامه پوشش بیمه پایه اجتماعی مددجویان بهزیستی» است.

اعتبارات طرح هادی روستایی در قانون بودجه ۱۳۹۴ علاوه بر ردیف مستقل فصل عمران مسکن شهری و روستایی پیوست ۱، شامل ۸ درصد تملک دارایی سرمایه ای استانی موضوع بند «ب» تبصره «۱۹» ماده واحده است، ولی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ تنها در پیوست ۱ فصل عمران مسکن شهری و روستایی ردیف مشخص برای طرح هادی دیده شده است. البته در جدول ۱۸ ماده واحده (توزیع اعتبارات موضوع واگذاری سهام و سهم الشرکه دولت) قانون بودجه سال ۱۳۹۴ و لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ ردیفی تحت عنوان تکمیل طرح های هادی روستایی بالای ۱۰۰ خانوار، تکمیل طرح های آبرسانی و... به ترتیب مشتمل بر ۱۳,۳۵۰,۰۰۰ و ۱۰,۰۰۰,۰۰۰ میلیون ریال درج شده است، ولی به دلیل عدم تفکیک بین مصارف، این ردیف در زمره اعتبارات طرح های هادی روستایی محاسبه نشد و در ردیف های متفرقه آورده شده است که اطلاعات مربوط به لایحه بودجه ۱۳۹۵ در جدول ۲ قابل مشاهده است.

یادداشت ۶. اعتبارات کمک به توسعه اشتغال روستایی در قانون سال ۱۳۹۴ شامل مجموع اعتبارات معادل ده درصد از منابع جز «۴» بند «ب» تبصره «۲۰» ماده واحده به طرح توانمندسازی مهارتی روستاییان و ساکنان مناطق کمتر توسعه یافته و اقشار محروم با رویکرد اشتغال پایدار و وجوه اداره شده جهت اشتغال زایی ردیف شماره ۶۷-۵۵۰۰۰۰ متفرقه و در لایحه سال ۱۳۹۵ شامل اعتبارات راهبری ارائه خدمات مالی خرد زنان روستایی به شماره ردیف ۱۹۰۳۰۳۳۰۰۰ در پیوست چهارم و وجوه اداره شده جهت اشتغال زایی ردیف شماره ۶۷-۵۵۰۰۰۰ متفرقه است.

یادداشت ۷. از سال ۱۳۹۴ به بعد، اعتبار ردیف طرح تجهیز مدارس عشایری به اعتبارات ردیف توسعه آموزش و پرورش روستایی و عشایری منتقل شده است. ردیف توسعه آموزش و پرورش روستایی و عشایری از حاصل جمع ردیف های مربوط به توسعه آموزش و پرورش دانش آموزان روستایی و عشایری در پیوست ۴، کمک به ایاب و ذهاب دانش آموزان روستایی ردیف های متفرقه و طرح تجهیز مدارس عشایری تشکیل شده است.

یادداشت ۸. اعتبارات توسعه ورزش همگانی روستایی، حاصل جمع ۳۰ درصد سهم وزارت ورزش و جوانان برای توسعه ورزش همگانی روستایی و برگزاری اردو و مسابقات و جشنواره های ورزشی در مناطق روستایی و عشایری است.

منابع و مأخذ

۱. لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ کل کشور.
۲. قانون بودجه سال ۱۳۹۴ کل کشور.
۳. قانون برنامه پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران.
۴. صحیفه‌نور امام خمینی (ره).

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شناسنامه گزارش

شماره مسلسل: ۱۴۷۱۲

عنوان گزارش: بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ کل کشور ۳۹. بخش مدیریت و توسعه روستایی و عشایری

نام دفتر: مطالعات زیربنایی (گروه کشاورزی، توسعه روستایی)

تهیه و تدوین کنندگان: حجت ورمزیاری، بهروز رازانی

ناظران علمی: محمدرضا محمدخانی، محسن صمدی

متقاضی: کمیسیون برنامه و بودجه و محاسبات

ویراستار تخصصی: —

ویراستار ادبی: —

واژه‌های کلیدی:

۱. بودجه

۲. توسعه روستایی و عشایری

۳. نظارت‌پذیری

تاریخ انتشار: ۱۳۹۴/۱۱/۲۷